

УДК 378.147:808.51-004

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2020.25.223240>

ЛІНА ПАЛАМАРЧУК

ORCID: 0000-0003-1445-7012

ТЕТЯНА ОЛЕНДР

ORCID: 0000-0002-1665-6413

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

ПРОФЕСІЙНА МОВЛЕННЄВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-НЕФІЛОЛОГІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ (ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД)

Показано особливості формування професійного мовлення майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей в умовах дистанційного навчання під час пандемії COVID-19, проаналізовано специфіку переходу на навчання на відстані студентів-нефілологів із метою збереження практичного спрямування їх професійної комунікативної підготовки. Розкрито сутність мовленнєвої підготовки майбутніх учителів нефілологічних дисциплін через систему інтегрованих занять, показано можливості формування комунікативних умінь студентів у площині 2-х мов – рідної та іноземної. Описано досвід проведення спільних занять із «Освітніх технологій» та «Іноземної мови» у дистанційному форматі. Доведено актуальність перегляду основних напрямів комунікативної підготовки майбутніх учителів, визначено важливість трансформації цієї підготовки через розширення запропонованого студентам-нефілологам навчально-методичного середовища майбутньої професійної діяльності під формат дистанційного навчання.

Ключові слова: майбутні вчителі нефілологічних спеціальностей, професійне мовлення педагога, дистанційне навчання, інтегративний підхід до формування комунікативної компетентності

У сучасному світі активно розвивається область віртуальної міжособистісної комунікації, яка перетворюється на потужний інструмент соціального і особистісного впливу через оперативну передачу інформації у будь-якій сфері життєдіяльності людини. Інтенсивний розвиток інформаційних та інформаційно-комунікаційних технологій ставить абсолютно нові вимоги і до системи вищої освіти, оскільки вона передбачає формування інтелектуально розвиненої особистості із цілісним уявленням про глибину та сутність явищ і процесів, що відбуваються навколо.

У зв'язку із прагненням України приєднатися до світової спільноти та розширенням міжнародних зв'язків нашої держави змінилися підходи до визначення змісту вітчизняної вищої педагогічної освіти. Зокрема, одним із пріоритетних став підхід інтегративний як «специфічна форма забезпечення комплексності, цілісності знань тих, хто навчається, формування у них системного мислення і наукового світогляду» (Паламарчук, Олендр, 2018, с. 48).

Інформаційне суспільство, що потужно розвивається і змінюється, потребує від фахівця не стільки теоретичних знань, скільки сформованих компетенцій, навичок та умінь, які дадуть йому змогу ефективно і грамотно спілкуватися, віднаходити нестандартні вирішення комунікативних проблем, тобто бути успішним професіоналом. Найвищим шаблоном педагогічної діяльності є педагогічна майстерність, яка передбачає наявність у вчителя педагогічних здібностей, загальної культури, компетентності, широкої освіченості, психологічної грамотності і методичної підготованості. А оскільки основним засобом, «інструментом професійної діяльності педагога» (Смирнов (Ред.), 1998, с. 67) є мовлення, то незаперечною стає і необхідність поєднання формування загальних професійних умінь майбутніх учителів із формуванням умінь мовленнєвих.

Події останнього року – пандемія коронавірусу та пов'язаний із нею карантин – змінили вектор бачення напрямів розвитку сучасної освіти. Під час відеоконференції Спеціальної групи міністрів освіти, яка була проведена ЮНЕСКО 10 березня 2020 року, було обговорено основні проблеми, що з'явилися в системі освіти різних країн під час карантину 2020 р., та зазначено, що криза, яка виникла через пандемію, відкрила шлях для переосмислень практик освіти, дозволила у найкоротші терміни досягнути значного прогресу в галузі цифрового та дистанційного навчання, змінила уявлення про надання освітніх послуг у майбутньому (Сайт ЮНЕСКО, 2020).

Потребами суспільства була зумовлена поява поняття «дистанційне навчання», яке об'єднало усі переваги нових інформаційних та телекомунікаційних технологій у навчальному процесі, а саме: поєднання соціальних мереж спілкування та мультимедійних засобів із принципами самоосвіти. Дистанційне навчання охоплює взаємодію вчителя та учнів між собою на відстані і відображає усі компоненти, властиві навчальному процесу (мету, зміст, методи, форми, засоби навчання), що здійснюється за допомогою специфічних інтернет-технологій чи інших засобів, які передбачають інтерактивність (Полат, 2004).

Існують різні підходи до тлумачення терміну «дистанційне навчання». Наприклад, у «Проекті Положення про дистанційну форму здобуття загальної середньої освіти» від 22.06.2020 р. дистанційне навчання визначено як «організацію освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій» (Проект Положення про дистанційну форму здобуття..., 2020).

В Україні дистанційна форма навчання впроваджується вже понад десять років. У 2002 р. МОН України започаткувало експеримент із дистанційного навчання. Зараз питаннями організації і впровадження дистанційної освіти займаються департамент вищої освіти МОН України, Український інститут інформаційних технологій в освіті,

структурні підрозділи деяких ЗВО. Однак єдиний координаційний центр формування і реалізації державної політики в галузі розвитку дистанційної освіти в Україні відсутній (Сайт Національного інституту стратегічних досліджень, 2020).

Окремими аспектами впровадження дистанційного навчання займалися відомі вітчизняні (В. Андрущенко, Д. Бодненко, О. Борзенко, І. Булах, Т. Десятов, Ю. Заячук, І. Зязюн, М. Коваль І. Лещенко, О. Рибалко, С. Сисоєва, Н. Сиротенко, О. Собаєва, Я. Цехмістер, О. Чалий, Б. Шуневич) та зарубіжні вчені (Т. Андерсон (Anderson T.), Ч. Бісселл (Bissell C. C.), М. Каллаган (Callahan M), Д. Тейлор (Taylor D.) та ін.).

Проблеми наукового забезпечення дистанційного навчання знайшли своє відображення у дослідженнях В. Бикова, М. Жалдака та ін. Питання перспектив використання дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України та провідних країн світу вивчалися Г. Козлаковою, К. Корсаком, П. Стефаненко та ін. Проблеми використання дистанційного навчання при вивченні іноземних мов досліджували В. Жулківська, Л. Морська, Н. Муліна та ін.

Однак, як показали події останніх місяців (пандемія коронавірусу, вимушений карантин та одночасне переведення всіх навчальних закладів України на дистанційну форму навчання), актуальним стало вироблення єдиної стратегії бачення напрямів розвитку сучасної освіти та шляхів вирішення проблем навчання на відстані. При цьому виникла необхідність доопрацювання навчальних програм із урахуванням дистанційного формату. Адже більшість найпоширеніших технологій навчання (проектна, інтерактивна, формування критичного мислення, формування творчої особистості тощо) можуть бути застосованими у дистанційному навчанні. Однак виникає необхідність їх адаптації до нього та додаткової підготовки майбутніх учителів до роботи з учнями в режимі онлайн. Зокрема, йдеться про загальну комунікативно-мовленнєву підготовку, адже дистанційні форми навчання базуються на комунікації вчителя та учнів, викладача та студентів.

Важливим стало переробити під формат навчання на відстані і сам процес комунікативної підготовки майбутніх учителів, особливо, нефілологічних спеціальностей, і показати студентам можливості розширення навчально-методичного середовища майбутньої професійної діяльності (педагогічні блоги, форуми, участь у дистанційних міжнародних та вітчизняних наукових конференціях, спілкування із зарубіжними колегами тощо). У попередніх дослідженнях (Паламарчук, Олендр, 2018) ми проаналізували проблему формування мовлення майбутнього педагога на основних етапах його професійної підготовки і дійшли висновку, що формування педагогічного мовлення та, зокрема, комунікативних і мовленнєвих умінь майбутнього вчителя є необхідною умовою його професійного становлення – від етапу визначення рівня його професійної придатності, під час професійної підготовки до роботи в школі, на етапах досягнення професійної готовності та педагогічної компетентності і, нарешті, досягнення вчителем рівня педагогічної майстерності. Ми розкрили особливості запровадження інтегративного підходу під час вивчення дисциплін «Освітні технології» та «Іноземна мова» у формуванні професійної комунікативної компетентності майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей (Паламарчук, Олендр, 2018).

Метою дослідження був аналіз потенційних можливостей використання інтегративних форм навчальної діяльності із формування педагогічного мовлення у студентів нефілологічних факультетів в умовах дистанційного навчання.

Коли йдеться про мовленнєву підготовку майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей, то мається на увазі процес трансформації розрізнених мовленнєвих навичок у складні мовленнєві уміння, завдяки чому студент може активізувати власні мовні ресурси, щоб процес комунікативної взаємодії зі співрозмовником був ефективним. Ми показали, що інтеграція рідної та іноземної мов у професійній комунікативній підготовці майбутнього вчителя, поперше, є важливою педагогічною умовою забезпечення якості навчального процесу в умовах міжнародних тенденцій реформування вищої професійної освіти, а по-друге, дає змогу збільшити час на формування професійного мовленнєво-комунікативного досвіду студентів педагогічного ЗВО в умовах загального скорочення аудиторних годин.

Експеримент із впровадження нами методів інтегрованого навчання було започатковано на III курсі фізико-математичного факультету імені Володимира Гнатюка у 2017-2018 навч. рр. Метою таких занять було показати студентам можливість та доцільність поєднання у майбутній педагогічній діяльності знань, умінь та навичок, отриманих ними під час вивчення двох дисциплін («Освітні технології» та «Іноземна мова»), навчальними програмами яких передбачено формування педагогічного мовлення.

На основі визначень поняття «інтегроване заняття», що існують у сучасній вітчизняній та зарубіжній педагогічній науці, ми трактуємо його як «заняття в одній чи кількох групах студентів, що навчаються на одному курсі за одним навчальним планом, яке передбачає поєднання кількох (здебільшого, двох) навчальних дисциплін із метою формування у студентів цілісного уявлення про підготовку до майбутньої професійної діяльності» (Паламарчук, Олендр, 2018, с. 483).

Унаслідок переходу навесні 2020 року на дистанційну форму навчання актуальними для нас стали такі завдання:

а) переведення викладання навчальних дисциплін «Освітні технології» та «Іноземна мова» у дистанційний формат повинне було враховувати їх практичне спрямування і передбачати, перш за все, вироблення навичок та умінь майбутніх учителів;

б) одним із ключових комунікативних умінь, які потрібно було сформувати у студентів, ставало уміння працювати з учнями дистанційно;

в) інтегративний підхід до формування професійного мовлення майбутніх учителів-нефілологів, за умови занять на відстані, повинен був не тільки зберегтися у площині двомовного спілкування, але і продемонструвати студентам розширення можливостей їхньої майбутньої педагогічної діяльності через оволодіння ними спілкуванням рідною та іноземною мовами на достатньому та високому рівнях.

Аналіз основних результатів виконання поставлених нами завдань показав, що дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтегративний підхід до формування професійного мовлення майбутніх учителів.

Так, специфіка викладання дисципліни «Освітні технології», яка містить 2 модулі («Основи педагогічної майстерності» та «Освітні технології»), для майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей полягає в тому, що

основним завданням, яке постає перед викладачем, є не лише засвоєння студентами основних теоретичних положень курсу, якість якого нескладно перевірити за допомогою тестового чи іншого виду контролю. Проблемою є те, що, крім теоретичних знань, студент повинен оволодіти цілою системою умінь та навичок, пов'язаних із майбутньою професійною мовленнєвою діяльністю. На основі аналізу різноманітних підходів науковців у галузі комунікативної та мовленнєвої культури (А. Годлевської, А. Капської, В. Пасинок, Л. Савенкової, Г. Сагач та ін.) ми виділили 3 основні блоки цих умінь:

- мовленнєві уміння, пов'язані із озвученням мови (володіння технікою мовлення, нормативною дикцією);
- мовленнєві уміння, необхідні для передачі власної думки (вміння використовувати свій словниковий запас, збагачувати його; вміння будувати висловлювання відповідно до норм літературної мови; вміння вести монолог, діалог чи полілог із фахової проблематики; володіння інтонаційною виразністю, уміння забезпечити емоційно-експресивний вплив на слухача чи співрозмовника);
- мовленнєві уміння, пов'язані зі здійсненням взаємодії у процесі спілкування (вміння формулювати цілі мовлення, ініціювати процес мовлення; вміння оперативно включатися у ситуативну мовленнєву взаємодію; вміння прогнозувати результати педагогічного мовлення; вміння зацікавлювати та переконувати за допомогою мовленнєвих засобів; володіння мовленнєвим етикетом; вміння здійснювати мовленнєвий контроль і самоконтроль у процесі спілкування) (Паламарчук, 2008, с. 128).

При переході у формат дистанційного навчання виявилось, що уміння 2-го і 3-го блоків можна формувати за такої форми навчальної діяльності. А от, наприклад, формування техніки мовлення студентів, по-перше, вимагає додаткового часу роботи викладача, по-друге, утруднює сприйняття живого мовлення майбутнього вчителя через комп'ютер, однак, по-третє, дає змогу безпосередньо готувати студентів до роботи з дітьми у дистанційному режимі, оскільки майбутній педагог відразу може і поглянути на себе збоку, і почути власне мовлення онлайн.

На нашу думку, саме курс «Освітні технології» дає змогу підготувати майбутніх учителів до дистанційних форм педагогічної мовленнєвої діяльності, оскільки може бути розширеним та поглибленим за рахунок уведення до нього тем, присвячених інформаційно-комунікаційним технологіям в цілому та дистанційним технологіям навчання зокрема. Так, теми модуля 1 («Основи педагогічної майстерності») можна розширити такими питаннями: «Особливості поведінки вчителя перед камерою», «Інтонування під час уроку онлайн», «Внутрішня та зовнішня техніка педагога у дистанційному навчанні», «Особливості професійної уваги вчителя під час уроку в режимі онлайн», «Спільне та відмінне у роботі телеведучого (диктора телебачення) та вчителя під час проведення дистанційного навчання», «Специфіка дистанційного монологу та діалогу у педагогічній діяльності» тощо. Модуль 2 («Освітні технології») можна доповнити питаннями «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології», «Медіаосвіта у сучасній школі», «Технології дистанційного навчання» тощо.

Коли йдеться про курс «Іноземна мова», то головним завданням є формування таких умінь: підтримувати і вести просту, неформальну бесіду на запропоновану тему, передбачену програмою; доречно використовувати в мовленні загальнопобутову та термінологічну англійську лексику; сприймати на слух і розуміти монологічні та діалогічні тексти, що відповідають рівню B1 (згідно із Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти); фонетично, граматично та комунікативно коректно оформлювати свої усні та писемні англомовні повідомлення загальнопобутової та професійної тематики.

В умовах дистанційного навчання особливого значення набуває уміння підтримувати і вести бесіду на запропоновану тему, оскільки змінюється взаємодія між учасниками освітнього процесу. Для багатьох студентів було непростим завданням налагодження контакту іноземною мовою через монітор комп'ютера для досягнення взаєморозуміння у конкретних комунікативних ситуаціях (проведення фрагменту уроку зі спеціальності чи виховного заходу англійською мовою). Простішим завданням виявилось монологічне мовлення онлайн (захист проєкту «Авторська школа» чи фрагмент навчальної лекції для школярів зі спеціальності).

У попередніх дослідженнях упродовж 2017, 2018 і 2019 р.р. нами було розроблено і апробовано систему інтегративних занять на III курсі фізико-математичного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (Паламарчук, Олендр, 2018). Перехід на дистанційну форму навчання у середині навчального семестру (березень 2020 р.) зумовив необхідність адаптації визначеної нами системи інтегрованих занять із курсів «Освітні технології» та «Іноземна мова» до діяльності онлайн в умовах карантину.

Студенти захищали індивідуальні проєкти із розробки власної технології на тему за вибором, яка визначена програмою курсу «Освітні технології», чи розробляли проєкт «Авторська школа» англійською мовою. Захист проєктів відбувався у формі презентацій, а це, у свою чергу, сприяло розвитку мовних і мовленнєвих навичок студентів, зростанню їх творчої активності, дозволяло розкрити можливості використання англомовних інтернет-ресурсів у пошуках необхідної інформації. Така форма роботи демонструвала не лише знання зі свого фаху, розумові здібності і володіння інноваційними та технічними засобами, але й сприяла розвитку особистісних ділових якостей, таких як впевненість, уміння тримати увагу аудиторії, переконувати, і дала можливість студентам самостійно продіагностувати власний рівень володіння іноземною мовою. Окрім того, майбутні педагоги розробляли плани-конспекти уроків та виховних заходів для учнів загальноосвітньої школи іноземною мовою з метою поглибленої підготовки до проходження активної педагогічної практики.

Навчання здійснювалося на популярних платформах (Moodle, Google Classroom, Google Meet, Zoom) та за допомогою месенджерів (Skype, Viber, Telegram). Основними засобами спілкування студентів і викладача на відстані були чат, форум, блог і електронна пошта. Як показав досвід, соціальні мережі допомагали здійснювати загальні дискусії, обмінюватися інформацією, відеодзвінками. Активно використовувалася електронна пошта, яка дала змогу оперативно передавати інформацію, однак можливості спілкування через неї були обмежені писемною формою.

Найактивніше нами у дистанційному навчанні використовувалась система відеоконференцій на платформі Zoom, безкоштовна версія якої дає змогу організувати їх тривалістю до 40 хвилин та підтримує до 50 користувачів у режимі відеозв'язку одночасно. Усі студенти групи могли бачити і чути своїх співрозмовників.

Окрім голосового спілкування, Zoom підтримує текстові повідомлення, а також дає змогу передавати файли, записувати монолог чи діалог, надсилати спеціальні відеоповідомлення. Під час інтегрованих дистанційних занять ми користувалися ще однією функцією Zoom – демонстрацією екрану, за допомогою якої студенти могли показати презентацію у захисті проєктів.

Для тих, хто не зміг брати участь у конференції, була можливість переглянути її у будь-який час у відеозаписі, оскільки Zoom має функцію запису конференції, завдяки якій відео саме конвертується в формат mp4 та зберігається в папці з усіма файлами Zoom. Окрім того, ми використовували функцію «Зворотний зв'язок» із метою обговорення захистів студентами проєктів «Авторська школа» чи фрагменту уроку.

У Viber було створено групу для швидкого поширення інформації, розміщення відеороликів, фото, аудіоповідомлень, а також для обміну досвідом і враженнями від роботи, що виконувалася. Цей месенджер ми використовували для здійснення невеликої за обсягом усної чи писемної комунікації. Створений груповий чат був потрібен нам для запитань, що виникали у студентів, та отримування ними відповідей, які мали змогу прочитати усі користувачі чату.

Після закінчення навчання у травні 2020 року ми провели опитування студентів-третьокурсників фізико-математичного факультету Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (всього 72 респонденти). Їм було запропоновано вказати на позитивні сторони та недоліки дистанційного навчання педагогічному мовленню. 18 студентів (25% опитаних) зазначили, що особливих труднощів не відчували, займалися самостійними вправліннями, навчання на відстані давало змогу раціонально розподіляти свій час, ознайомлюватися із додатковою інформацією з інтернет-ресурсів, використання технічних засобів не було для них проблемою. 43 студенти (59% опитаних) вказали на наявність певних труднощів у опануванні «Освітніх технологій» у поєднанні з курсом «Іноземна мова». Зокрема, студенти зазначали, що перебої з підключенням до мережі Інтернет чи його погана якість не давали їм можливості повною мірою продемонструвати підготовані завдання, почути висловлювання одногрупників і проаналізувати їх мовлення, вони відчували значний дискомфорт у роботі перед камерою. Ці студенти зазначили, що вони зможуть працювати дистанційно з учнівською аудиторією за сприятливих умов із технічним забезпеченням навчального процесу. 11 студентів (16% опитаних) відповіли, що вони ще не готові працювати зі школярами дистанційно. Всі третьокурсники вважають, що дистанційне навчання не замінить його очної форми і здійснення педагогічної діяльності на відстані потребує значних зусиль та додаткових напрацювань всієї освітньої спільноти.

Подальші дослідження будуть присвячені вивченню можливостей використання інтегрованого навчання професійному мовленню майбутніх учителів-нефілологів із метою створення ними персональних двомовних педагогічних блогів.

Список використаних джерел

- Паламарчук, Л. М. (2008). Педагогічне мовлення у системі підготовки майбутніх учителів. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*, 19, 124-132.
- Паламарчук, Л. М., Олендр, Т. М. (2018). Формування комунікативної компетентності майбутніх учителів нефілологічних спеціальностей у контексті міжпредметної інтеграції. *Директор школи, ліцею, гімназії. Спец. темат. вип. «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору»*, 6, 2, IV (82), 475-488.
- Полат, Е. С. (2004). *Теорія і практика дистанційного навчання*: учеб. пособ. Москва: Академия.
- Проект Положення про дистанційну форму здобуття загальної середньої освіти. Опубліковано 22 червня 2020 року. Взято з <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-polozhennya-pro-distancijnu-formu-zdobuttya-zagalnoyi-serednoyi-osviti> (дата звернення: 06.08.2020).
- Сайт Національного інституту стратегічних досліджень. «Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті». Аналітична записка. Взято з <http://old2.niss.gov.ua/articles/1693/> (дата звернення: 10.08.2020).
- Сайт ЮНЕСКО. COVID-19: 1,3 мільярда учасників знаходяться на карантині в своїх домах, в той час як міністри розширюють підходи до дистанційного навчання для забезпечення неперервності освіти. Взято з <https://ru.unesco.org/news/covid-19-13-milliarda-uchashchih-sya-nahodyatsya-na-karantine-v-svoih-domah-v-vremya-kak> (дата звернення: 10.08.2020).
- Смирнов, С. А. (Ред.). (1998). *Педагогика: педагогические теории, системы, технологии*: учеб. пособ. Москва: Академия.

References

- Palamarchuk, L. M. (2008). Pedagogical speech in the system of training future teachers. *Problemy suchasnoi pedagogichnoi osvity [Problems of modern pedagogical education]*, 19, 124-132 [in Ukrainian].

- Palamarchuk, L. M., & Olendr, T. M. (2018). Formuvannya komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv nefilolohichnykh spetsialnostei u konteksti mizhpredmetnoi intehtatsii [Formation of communicative competence of future teachers of non-philological specialties in the context of interdisciplinary integration]. *Dyrektor shkoly, litseiu, himnazii. Spetsialnyi tematychnyi vypusk «Vyshcha osvita Ukrainy u konteksti intehtatsii do yevropeiskoho osvitnoho prostoru» [Director of school, lyceum, gymnasium. Special. topic. issue "Higher education in Ukraine in the context of integration into the European educational space"]*, 6, 2, IV (82), 475-488 [in Ukrainian].
- Polat, E. S. (2004). *Teoriia i praktika distantsionnogo obucheniiia [Distance learning theory and practice]: ucheb. posobie*. Moskva: Akademiia [in Russian].
- Proiekt Polozhennia pro dystantsiynu formu zdobuttia zahalnoi serednoi osvity [Draft Regulations on the distance form of general secondary education]*. Opublikovano 22 chervnia 2020 roku. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennia-proyekt-polozhennia-pro-distancijnu-formu-zdobuttya-zagalnoyi-serednoyi-osviti>. [in Ukrainian].
- Sait Natsionalnoho instytutu stratehichnykh doslidzhen. "Svitovyi dosvid rozvytku dystantsiinykh form osvity u vitchyznianomu konteksti" [Website of the National Institute for Strategic Studies. "World experience in the development of distance forms of education in the domestic context."]*. Analitychna zapyska. Retrieved from <http://old2.niss.gov.ua/articles/1693/> [in Ukrainian].
- Sait YuNESKO. COVID-19: 1,3 miliarda uchaschihsia nahodiatsia na karantine v svoih domah, v to vremena kak ministry rasshiriaut podhody k distantsionnomu obucheniiu dlia obespecheniia nepreryvosti obrazovaniia [UNESCO website. COVID-19: 1.3 billion students are quarantined in their homes, while ministers expand approaches to distance learning to ensure continuity of education]*. Retrieved from <https://ru.unesco.org/news/covid-19-13-miliarda-uchashchih-sya-nahodyatsya-na-karantine-v-svoih-domah-v-vremya-kak> [in Ukrainian].
- Smirnov, S. A. (Ed.). (1998). *Pedagogika: pedagogicheskie teorii, sistemy, tehnologii [Pedagogy: pedagogical theories, systems, technologies]: ucheb. posobie*. Moskva: Akademiia [in Russian].

PALAMARCHUK L., OLENDR T.

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ukraine

PROFESSIONAL SPEECH TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF NON-PHILOLOGICAL SPECIALTIES IN THE CONDITIONS OF DISTANCE LEARNING (INTEGRATIVE APPROACH)

The article deals with the peculiarities of professional speech training of future teachers of non-philological specialties in the conditions of distance learning caused the COVID-19 pandemic. The specifics of preserving the practical direction of non-philology students' professional communicative training in the conditions of distance learning have been analyzed. The essence of future teachers' of non-philological specialties communicative training through the system of integrated classes has been revealed. The possibilities of formation of students' communicative skills combining 2 languages – native and foreign have been shown. The experience of conducting joint classes on «Educational Technologies» and «Foreign Language» in the conditions of distance learning has been described. We proved the necessity of revising the main directions of future teachers' communicative training. We determined the importance of transformation of such training through the expansion of educational and methodical environment of future professional activity suggested to the students of non-philological specialties adjusting it to distance learning. The current urgency and the necessity of expanding the existing training courses by adding to them the themes devoted to information and communication technologies in general and distance learning technologies in particular have been substantiated. The most popular platforms (Moodle, Zoom, Google Classroom, Google Meet) and messengers (Skype, Viber, Telegram), which were used in distance learning during the quarantine in the spring of 2020 have been singled out, and the main tools of communication between students and teachers at a distance (chat, forum, blog, e-mail) have been described. The possibility of carrying out the training using these tools has been shown.

The ways of future teachers' speech training with the help of active teaching methods and the main problems that arose during the integrated classes in the conditions of distance learning have been analyzed. The ways of overcoming these problems have been suggested.

Key words: future teachers of non-philological specialties, teacher's professional speaking, distance learning, integrative approach to communicative competence formation

Стаття надійшла до редакції 15.08.2020 р.